

REGIONINĖS POLITIKOS ĮGYVENDINIMO VERTINIMO METODOLOGIJA

Akvilė Kilijonienė, Žaneta Simanavičienė

Klaipėdos universitetas, Kauno technologijos universitetas

Anotacija

Kadangi Lietuvoje regioninė politika dar tik kuriama, neišspręstas kompleksinio regiono socialinių ir ekonominių rezultatų vertinimo klausimas. Taigi ši tema yra svarbi šalies ekonominei ir socialinei plėtrai. Kadangi nėra bendros vertinimo metodikos, kuri būtų pagrįsta integruotais rodikliais, apskaičiuotais remiantis tais pačiais informacijos šaltinių duomenimis, rezultatų vertinimai yra subjektyvūs. Lietuvos integracija į Europos Sąjungą spartina regionų plėtros problemų sprendimą. Dėmesys regionams – būtina ES valstybių politikos dalis. PAGRINDINIAI ŽODŽIAI: regioninė politika, vertinimo metodika, regioninės politikos vertinimo modelis.

Abstract

The subject of the article is the evaluation of achievements in regional policy in the content of European Union. As regional policy is under way in Lithuania, the problem of how to evaluate achievements both from social and economic perspective in regional policy still exists. Without common approach as to evaluating progress and development based on integral indices and calculus as well as the authentic source of information, there is always room for subjectivity. Integration into European Union accelerates to solve the difficulties of regional policy in Lithuania. To pay attention to the regions – is constant part of the policy of European Union countries.

KEY WORDS: regional policy, the methodology of evaluation, the evaluation of achievements in regional policy.

Įvadas

Mūsų šalyje regioninė politika dar tik kuriama: priimti Lietuvos regioninės politikos metmenys, regioninės plėtros įstatymas, kuriamos regioninės plėtros institucijos ir t. t. Šiame procese išskyla daug problemų. Nėra mokslškai pagrįstos regioninių plėtros programų metodikos ir rekomendacijų, kaip diegti programinę regiono vadybą. Regionų vadybos silpnoji vieta – kompleksinis regiono socialinių ir ekonominių rezultatų vertinimas. Taigi ši tema yra svarbi vykdant šalies ekonominę ir socialinę plėtrą. Kadangi nėra bendros vertinimo metodikos, kuri būtų pagrįsta integruotais rodikliais, apskaičiuotais, remiantis tų pačių informacijos šaltinių duomenimis, rezultatų vertinimai yra gana subjektyvūs. Tokie rezultatai netinka ar mažai tinka lyginant regionus. Lietuvos integracija į Europos Sąjungą spartina regionų plėtros problemų sprendimą. Dėmesys regionams – būtina ES valstybių politikos dalis.

Tyrimo problema – regioninės politikos įgyvendinimo vertinimo rodiklių nustatymas.

Tyrimo tikslas: išnagrinėti Lietuvos regioninės politikos problemas, pateikti jos įgyvendinimo vertinimo metodiką, atlikti kompleksinį ES šalių kandidačių vertinimą.

Tyrimo objektas – regioninė politika.

Tyrimo dalykas – regioninės politikos įgyvendinimo vertinimas.

Tyrimo metodai: mokslinės literatūros, teisinių dokumentų, statistinių duomenų, santykinų rodiklių analizė. Analizės principai: sisteminis požiūris, kompleksiskumas, grafinis ir lyginimo būdai.

Kadangi šiuo metu dar nėra sukurto ir patvirtinto regioninės politikos vertinimo modelio, šio darbo tikslas – sukurti metodologiją, kuri tiktų kiekvienam administraciniam vienetui – tiek nacionaliniam, tiek internacionaliniam, tiek globaliam. Regioninės politikos įgyvendinimo modelis yra principinis ir kiekvienu atveju priklauso nuo nacionalinių iniciatyvų arba valstybės vaidmens, t. y. nuo valdžios institucijų vykdomos plėtros

politikos. Vertinant regioninės politikos įgyvendinimą klaidų tikimybė padidėja dėl šių priežasčių:

- Sudėtinga investicijas, kitas iniciatyvas koordinuoti tarp įvairių institucijų (šakiniai interesai, daugybė planų, prasta informacijos sklaida).
- Statistiniai duomenys (trūksta rodiklių skirtumams parodyti, vėluoja statistiniai duomenys).
- Savivaldybių biudžetų pajamų gavimo principai nesusieti su veiklos rezultatais (vietinių mokesčių įvedimas).
- Žemės valdymo klausimai (stringančios reformos trukdo plėtrai).
- Pasirengimo, gebėjimų, bendradarbiavimo tradicijų skirtumai (Šiupšinskas, 2004).

Regioninės politikos įgyvendinimas daug priklauso ir nuo vietos, regiono iniciatyvų, kurie yra atsakingi už teritorijos išteklių apsaugą, įvairovės skatinimą, t. y. už teritorijos patrauklumo didinimą.

1. Regioninės politikos įgyvendinimo vertinimas

Regioninės plėtros priemonių poveikis galės būti vertinamas tik po kelerių metų – jas įgyvendinus. Investuotos lėšos, pastatyti mokslo ir technologiniai parkai, įsteigti verslo inkubatoriai gali daryti didelę įtaką regionų ir savivaldybių socialinei ir ekonominei plėtrai. Kadangi gerų projektų trūksta, tikėtina, jog jų parengimo kokybė ir galimybė per trumpą laiką pradėti įgyvendinti bus vienas kriterijų pasirenkant finansuoti skirtus projektus.

Regioninė politika, įvaldžius sudėtingą regionų plėtros planavimo ir sprendimų dėl ekonominės ir socialinės plėtros priėmimo sistemą, turėtų užtikrinti regionų ir savivaldybių indėlį planuojant ir įgyvendinant regioninę politiką. Partnerystės principas yra vienas svarbiausių įgyvendinant regioninę politiką, o regionai ir savivaldybės yra bene patys svarbiausi partneriai (institucijos) šiame procese. Kita vertus, galimybės pasinaudoti regioninės politikos priemonėmis tiesiogiai priklauso nuo gebėjimų. Regiono administracija turi administruoti,

rengti regioninės politikos planą ir užtikrinti, kad ši politika būtų veiksmingai įgyvendinta. Regioninės administravimo institucijos privalo reaguoti į įmonių reikmes, teikti joms tiesioginę ir netiesioginę paramą. Tai gali būti konsultacijos, įvairūs mokymai, seminarų ir konferencijų organizavimas (Cuddy, 1998). Todėl administraciniais gebėjimams ugdyti regionų valdžios institucijos turėtų skirti ypatingą dėmesį.

Regionų socialinę-ekonominę padėtį vertinti reikėtų periodiškai, kad regioninę politiką būtų galima kreipti į tuos regionus, kuriems to labiausiai reikia. Nuolatinis esamos situacijos vertinimas leidžia kontroliuoti lėšas, kurios skirtos regionų ekonominei ir darniai kitų sričių plėtrai.

Regionų plėtra vadinama bendruomenės gyvenimo socialinio, ekonominio, aplinkosaugos, sveikatos apsaugos, technologijos, kultūros ir rekreacijos aspektų plėtra tam tikroje teritorijoje. Svarbiausia bendruomenės plėtros sudedamoji dalis – ekonomikos plėtra: bendruomenės aprūpinimas finansiniais ištekliais, kurie yra būtini, norint plėtoti kitas svarbias gyvenimo sritis.

Naujųjų Europos Sąjungos šalių narių būklė vertinama balais. Geresni socialiniai-ekonominiai rezultatai įvertinti mažesniu balu. Renkant statistinę informaciją, kai kurių rodiklių dėl objektyvių priežasčių nepavyko gauti. Siekiant sumažinti gautų rezultatų ir realybės neatitikimo tikimybę, tokiam rodikliui bus teikiamas vidutinis balų skaičius, t. y. 4,5 balo. Atsižvelgiant į tai, kad šiuo atveju vertinamas valstybės, kaip vieno regiono, išsivystymo lygis, atliekant galutinį įvertinimą kiekvienai rodiklių grupei bus suteikiamas vienodas rangas, t. y. galutinis rezultatas bus apskaičiuojamas sudėjus įvertinimus balais. Mažiausiai balų surinkusi valstybė bus traktuojama kaip labiausiai išsivysčiusi socialiniu-ekonominiu požiūriu, daugiausiai balų surinkusiai valstybei bus nurodyti regioninės politikos būdai, skatinantys plėtrą daugiausiai problemų turinčiose srityse.

2. Bendrų rodiklių vertinimas

Bendrai regionų būklei įvertinti lyginami makroekonominės veiklos elementai: bendri demografiniai, socialiniai, ekonominiai, taip pat darbo jėgos, užimtumo ir nedarbą apibūdinantys rodikliai. Naujųjų ES šalių narių socialinės-ekonominės padėties makroekonominio konteksto vertinimas remiasi bendrais demografiniais, socialiniais, ekonominiais, darbo jėgos, užimtumo ir nedarbo rodikliais:

2.1. Bendri demografiniai rodikliai

Gyventojų skaičiaus augimas/darbo jėgos pasiūlos didėjimas pereinamojo laikotarpio šalyse gali būti arba teigiamas, arba neigiamas veiksnys, tai priklauso nuo to, kaip sugebama išnaudoti darbo jėgos išteklius. Gyventojų skaičiaus augimas neišsivysčiusiose ir daug gyventojų turinčiose šalyse neigiamai veikia pajamų vienam gyventojui augimą, stabdo švietimo ir sveikatos apsaugos pažangą. Šiose šalyse gyventojų skaičiaus augimą padeda pristabdyti visuomenės liberalėjimas, moterų švietimas ir gimstamumo kontrolė (tai svarbu Afrikos šalims). Didžiosiose besivystančiose ekonomikos šalyse,

Lietuvoje ir šalyse, kurios neseniai įstojo ar ketina stoti į Europos Sąjungą, priešingai – gyventojų skaičiaus augimas yra skatinamas ir vertinamas teigiamai. Gyventojų skaičiaus, kartu ir darbo jėgos augimas traktuojamas kaip ekonomikos augimą skatinantis veiksnys, nes augant gyventojų skaičiui, gerėjant jų išsimokslinimui, tikimasi, kad daugės kvalifikuotų žmonių.

Vertinant gyventojų skaičių, naudojamas gyventojų tankumo rodiklis: didžiausias 2002 metais buvo Čekijoje (129,4 žm./km²), rečiausiai apgyvendinta Estija – 30 žm./km².

Svarbūs demografiniai rodikliai, vertinant šalių socialinę-ekonominę plėtrą yra urbanizacijos lygis, gimimų, mirimų skaičius, natūralus gyventojų prieaugis, vaikų mirimų skaičius ir migracijos saldo.

Vykstant ekonomikos globalizacijos procesams, plėtojant inovacijas, informacines technologijas ir transporto sistemas, didėja tarptautinės migracijos svarba. Vienas demografinių pokyčių veiksnių Lietuvoje yra žmonių, ypač darbingo amžiaus, emigracija iš šalies (imigracijos mastai šalyje maži). Nors pastaruoju metu Lietuvoje tarptautinės migracijos lygis nėra aukštas ir didesnės įtakos nei Lietuvos ekonomikai, nei jos darbo rinkai dar neturėjo, Lietuvai įstojus į ES šis klausimas tampa vis aktualesnis. ES šalys baiminasi būsimos imigracijos iš Centrinės ir Rytų Europos šalių bangos, dėl to nustatė pereinamuosius laikotarpius laisvam būsimų šalių narių darbo rinkos judėjimui. Migracija iš pereinamoju laikotarpiu gyvenančių šalių gali sukelti protų nutekėjimą: darbo rinkos efektyvumas, mažas darbo užmokestis, aukštas nedarbo lygis gali padidinti nelegalių emigrantų srautus į Vakarų Europos šalis. Legalaus įsidarbinimo galimybės Europoje ir kitose išsivysčiusiose šalyse yra ribotos, be to, paklausūs yra tik kvalifikuoti siauros specializacijos darbuotojai. Vyrauja nuomonė, kad Lietuvos ir kitų naujųjų Europos Sąjungos šalių narių atlyginimų skirtumas mažesnis, tai gali tapti lemiamu valstybės lėšomis parengtų specialistų paskata įgytus gebėjimus pritaikyti tėvynėje. Geriausi bendri demografiniai rodikliai tarp naujųjų ES šalių narių yra labiausiai urbanizuotos, daugiausiai gyventojų turinčios ir tankiausiai apgyvendintos Čekija (16 b.) bei Slovakija (24 b.). Daugiausiai balų surinko šalys, kurios turi demografinių bėdų ir turėtų susirūpinti dėl savo šalies gimimų, mirimų skaičiaus, bei natūralaus gyventojų prieaugio rodiklių, – tai Lietuva (42,5 b.) ir Latvija (45,5 b.).

2.2. Bendri socialiniai rodikliai

Apibūdinant šalies socialinę būklę dažniausiai įvertinami šie rodikliai: pensinio amžiaus gyventojų skaičius, nusikalstamumo lygis, savizudybių skaičius, individualių automobilių skaičius.

Tūkstančiui 2002 metais Lietuvoje dirbusių žmonių teko net 647 Valstybinio socialinio draudimo senatvės pensininkai. Šis rodiklis yra labai aukštas. Pensinio amžiaus žmonių skaičiaus didėjimas šalyse rodo, kad sunkėja demografinė našta, daugėja socialinių bėdų. Vertinant naujųjų ES šalių narių rodiklius, daugiausiai pensinio amžiaus žmonių 1000-iui dirbančiųjų 2002 metais teko Vengrijai (793 pens./1000-iui dirb.) bei Lietuvai

(647 pens./1000-iai dirb.), mažiausiai – Čekijai (496 pens./1000-iai dirb.) bei Slovėnijai (546 pens./1000-iai dirb.).

Socialinė-ekonominė gyventojų nelygybė skatina socialinę įtampą, taigi ir nusikalstamumo augimą, kuris neigiamai veikia ūkio plėtrą. Remiantis 2000 metų duomenimis, Lietuvoje užregistruotų nusikaltimų skaičius, tenkantis 100 000-ių gyventojų, buvo 2 229,23. Vertinant naujųjų ES šalių narių kriminogeninę situaciją nustatyta, kad daugiausiai nusikaltimų 2000 metais 100 000-ių gyventojų užregistruota Vengrijoje (4500 nusikaltimų) bei Estijoje (4221), mažiausiai – Slovakijoje (1644) ir Latvijoje (2116).

Individualių lengvųjų automobilių skaičius rodo gyventojų apsirūpinimą transporto priemonėmis ir gerina socialinės gyvenimo aplinkos kokybę. 2002 metų pabaigoje daugiausiai lengvųjų automobilių 1000-iai gyventojų teko Slovėnijai (247) ir Čekijai (357,5).

Apibendrinant bendrųjų socialinių rodiklių analizę, reikia pažymėti, kad geriausi rezultatai socialinėje srityje tenka Čekijai, kuri surinko 12 balų, ir po vienodą balų skaičių (13) surinkusioms Slovakijai ir Slovėnijai. Blogiausiai įvertintos Vengrija (30), Lietuva ir Estija, surinkusios po 21 balą.

2.3. Bendri ekonominiai rodikliai

Vertinant šalies išsivystymo lygį ir ekonominės plėtros tendencijas vienas svarbiausių rodiklių yra bendrojo vidaus produkto (toliau BVP), tenkančio vienam gyventojui, dydis. Paaiškėjo, kad šio rodiklio dydžio skirtumai nagrinėjamosiose valstybėse yra gana dideli. Vertinant naujųjų ES šalių narių 2002 m. BVP vienam gyventojui, išsiskyrė Estijos ir Čekijos rodikliai, kurie 2002 m. atitinkamai sudarė 9070 ir 7210 eurų. Mažiausia BVP suma, tenkanti vienam gyventojui 2002 m., buvo Latvijoje (3820 €) ir Lietuvoje (4230 €). Vis dėlto svarbu pastebėti, kad būtent šiose šalyse (Latvijoje ir Lietuvoje) užfiksuotas pats didžiausias BVP augimas, lyginant 2002 metų rodiklius su 2001 m. rezultatais, todėl galima konstatuoti, kad esant pastoviams BVP augimo tempams skirtumų turėtų mažėti.

Svarbus ekonominis rodiklis regionų ekonominei būklei apibūdinti yra esamų įmonių skaičius. Didžiausias įmonių tankumas būdingas Čekijai, kur 2002 m. veikė (1000-iai gyventojų) 216 įmonių. Mažiausias 2002 m. užfiksuotas Lenkijoje (5,9 įmonės). Lyginant naujųjų ES šalių narių situaciją 15-os ES valstybių kontekste, pastebima, kad įmonių tankumas gerokai atsilieka nuo vidutinio 15-os ES valstybių rodiklio (2002 m. 388,4 įm./1000-iai gyv.). Tai visų nagrinjamų valstybių silpnoji vieta.

Pasaulinė praktika įrodė, kad lengviausiai ir greičiausiai prie pasikeitusių verslo aplinkos sąlygų prisitaiko smulkaus ir vidutinio verslo subjektai. Šiame sektoriuje sukuriama pridėtinė vertė ypač svarbi šalies ekonomikos būklei (Matekonienė, Balkevičienė, 2001). Smulkaus ir vidutinio verslo įmonės, mažiau investavusios sukuria daugiau darbo vietų, lanksčiau reaguoja į rinkos pokyčius ir taip parodo savo gyvybingumą, svarbą regionų ekonomikai.

Kadangi be darbo jėgos ekonominė veikla neįmanoma, vertinant bendrą ekonominę situaciją regionuose būtina atsižvelgti į ekonomiškai aktyvių žmonių lyginamąją dalį nagrinėjamoje teritorijoje. Didžiausia darbingo amžiaus ir ekonomiškai aktyvių žmonių koncentracija būdinga didiesiems miestams – mokslo, pramonės ir kultūros centrams, kurie pritraukia investicijas, todėl gali pasiūlyti daugiausiai darbo vietų. Vertinant naujųjų ES šalių narių situaciją, paaiškėjo, kad santykinai didžiausia ekonomiškai aktyvių žmonių koncentracija būdinga Latvijai ir Estijai, kur 2002 m. šio rodiklio reikšmės atitinkamai buvo 61,8 ir 57,9%. Mažiausia dirbti galinčių žmonių koncentracija 2002 m. užfiksuota Vengrijoje (40,6%) ir Lenkijoje (45,0%).

Taigi galima teigti, kad ekonomikos plėtros aspektu valstybės, prieš metus tapusios ES šalimis narėmis, labai skiriasi. Geriausi ekonominės plėtros rodikliai būdingi Čekijai (26 balai) ir Vengrijai, kuri surinko 28,5 balo, prasčiausiai įvertintos Lenkija ir Latvija, kurios atitinkamai surinko 50,5 ir 55 balus.

2.4. Darbo jėga. Užimtumas. Nedarbas.

Vertinant regionų ekonominę-socialinę plėtrą svarbu įvertinti ir darbo jėgą, užimtumo galimybes. Tarp naujųjų ES šalių narių didžiausias nedarbas 2002 m. užfiksuotas Lenkijoje: net 19,8% visų šalies gyventojų nedirba. Sėkmingiausiai šalies ūkis nedarbo aspektu sutvarkytas Vengrijoje (nedarbo lygis – 5,6%), tačiau vertinant užimtumą paaiškėja, kad šioje šalyje dirba tik šiek tiek daugiau kaip trečdalis gyventojų. Tai labai žemas įvertinimas. Taip atsitiko greičiausiai dėl šios šalies gyventojų amžiaus. Tik 40,6% šalies gyventojų yra ekonomiškai aktyvūs. Šis procentas yra mažiausias lyginant su kitomis nagrinėjamosiomis valstybėmis.

Vidutinis mėnesinis darbo užmokestis (bruto) Lietuvoje 2002 metais siekė 292 eurus. Tai nėra aukštas rodiklis. Vidutiniškai didžiausios mėnesinės pajamos yra Slovėnijos gyventojų (987 €), mažiausios Estijos – vos 98 €. Taigi geriausiai darbo rinkos situacija įvertinta Slovėnijoje (9 balai) ir Čekijoje (9 balai), sudėtingiausia padėtis Lenkijoje ir Slovakijoje, šios valstybės įvertintos po 25 balus.

Apibendrinant makroekonominę situaciją nagrinėjamosiose valstybėse paaiškėjo, kad atlikus pirminę šalių socialinės-ekonominės padėties analizę, labiausiai išsivysčiusi naujoji ES šalis narė, surinkusi 63 balus, yra Čekija, daugiausiai problemų šiuo požiūriu turi Latvija ir Lietuva, surinkusios beveik dvigubai daugiau balų (136 ir 135 balai).

Tolesnė ekonominės veiklos sudedamųjų dalių analizė dar kartą patvirtins arba paneigs šiuos pirminius rezultatus, be to, atskleis problemiškesnę situaciją, kurioms bus numatyti plėtrą skatinantys regioninės politikos būdai.

3. Regionų ekonominės veiklos sudedamųjų dalių vertinimas

Ekonominė veikla apima tris pagrindines sritis, į kurias vertinant regionų socialinę-ekonominę situaciją būtina atsižvelgti:

1. Bazinė infrastruktūra. Infrastruktūra suprantama kaip materialinių techninių sistemų (objektų) išlaidavimas, garantuojantis pagrindinių funkcijų atlikimą įvairiose veiklos srityse. Infrastruktūra atlieka integracinę funkciją tarp gamybos, regionų, valstybių. Ji nekuria materialinių gėrybių – atlieka tik aprūpinimo funkciją. Todėl būtini specialūs, dažnai ne rinkos sukurti jos plėtojimo mechanizmai, dalinis įvairių suinteresuotų ūkio šakų dalyvavimas.

Bazinei infrastruktūrai įvertinti nagrinėjami rodikliai, susiję su transporto tinklo, telekomunikacijų, energetikos, vandentiekio sistemos, gamtos saugos bei socialinės infrastruktūros plėtra.

Svarbiausi išvestiniai rodikliai, nusakantys transporto infrastruktūros lygį tarptautiniu mastu yra magistralinių kelių, geležinkelių tankumas 1000 km², krovinių vežimas, tenkantis vienam gyventojui, keleivių vežimai viešuoju transportu ir kiti. Remiantis 2002 m. duomenimis, didžiausias magistralinių kelių tankumas, atitinkantis 1000 km², užregistruotas Slovėnijoje (22,4 km/1000 km²). Šis rodiklis gerokai lenkia atitinkamus kitų nagrinėtų šalių rodiklius. Remiantis turimais duomenimis, mažiausias magistralinių kelių tankumas yra Lenkijoje – 0,8 km/1000 km². Labiausiai išplėtotas geležinkelis yra Čekijoje (120 km/1000 km²), mažiausiai – Estijoje (21,1 km/1000 km²).

Svarbu pažymėti tai, kad Slovėnija, kur magistralinių kelių tinklas yra didžiausias, per šalį leidžia vežti santykinai didžiausią krovinių kiekį, lyginant su tuo, kiek krovinių vienam gyventojui gabenta 2002 m. (18 181 tonų/km). Atitinkamai santykinai mažiausias krovinių vežimas vienam gyventojui 2002 m. tenka Slovakijai (2996 tonų/km), šis rezultatas bene 6 kartus skiriasi nuo Slovėnijos rodiklių.

Telekomunikacijų paslaugos įvertinamos pasitelkus laidinių, mobiliųjų telefonų, interneto vartotojų skaičius 1000-iai gyventojų. Čia išsiskiria Slovėnija ir Čekija, kur 2002 m. pabaigoje laidinių telefonų 1000-iai gyventojų atitinkamai teko 500,3 ir 1201,4 vnt., mobiliųjų telefonų – 876,6 bei 844,1 vnt., interneto vartotojų – 290 ir 161,2 žmonių. Mažiausi rodikliai – Slovakijoje, kur laidinio ryšio telefonų skaičius 1000-iai gyventojų 2002 m. pabaigoje buvo 261 vnt., interneto vartotojų – 25 žmonės; Lenkijoje mobilios ryšio telefonų skaičius 1000-iai gyventojui tesiekia 383,5 vnt.

Vertinant gamtos saugos infrastruktūrą, svariausiu oru, atsižvelgiant į anglies dioksido ir azoto oksido emisiją, tenkančią vienam gyventojui, gali pasigirti Lietuva ir Latvija, kurios atitinkamai surinko 8 ir 9 balus. Daugiausiai šių dujų išmetama į atmosferą Čekijoje (21,5 balo).

Regionų socialinei infrastruktūrai palyginti dažniausiai naudojami šie rodikliai: ligoninės lovų, gydytojų ir policininkų skaičiai. Remiantis 2000–2001 m. duomenimis, labiausiai išplėtotą Čekijos socialinę infrastruktūrą (4 balai), prasčiausiai – Lenkijos (21 balas).

Geriausi bazinės infrastruktūros rodikliai būdingi Čekijai, kuri surinko 56,5 balo, ir Vengrijai (70,5 balo). Daugiau pastangų plėtojant infrastruktūros objektus turėtų dėti Lenkija (102,5 balo) ir Estija (86,5 balo).

2. Žmonių ištekliai. Žmonių ištekliai vertinami skaičiais, siekiant realiai apibrėžti visuomenės žmonių potencialo imtį, taip pat atsakyti neįgyvendinamų planų, nerealių projektų. Žmonių išteklių potencialą padeda įvertinti rodikliai, susiję su išsimokslinimu, kvalifikacija, technologijų įvaldymu ir pan. Kadangi vienas pagrindinių ekonomikos plėtros variklių yra kvalifikuota darbo jėga, nustatant regionų plėtros galimybes ir potencialą svarbu įvertinti ir žmonių išsilavinimą, profesinį parengimą, perkvalifikavimą. Remiantis 2001 m. duomenimis, didžiausia aukštosiose mokyklose besimokančių 20–29 metų amžiaus jaunuolių lyginamoji dalis tenka Latvijai (31,7%), mažiausia – Čekijai (15,5%). Vertinant gyventojų, turinčių bent vidurinį išsilavinimą, lyginamąją dalį, išsiskiria Čekija ir Estija, kur rodikliai 2001 m. atitinkamai siekė 87,8 ir 87,5%. Remiantis turimais duomenimis, 2001 m. santykinai daugiausiai lėšų žmonių išteklių plėtrai (suaugusiųjų ir nepilnamečių švietimui), lyginant dalį nuo BVP, skiria Estijos (6,8%) ir Lietuvos (6,0%) valdžios institucijos, mažiausiai – Slovėnijos (4,2%) ir Slovakijos (4%).

Lyginant mokymo institucijų skaičių, tenkantį 1000-iai gyventojų tarp naujųjų ES šalių narių, pastebima, kad daugiausiai šių institucijų 2002 m. veikė Slovakijoje (1,29 institucijos) ir Čekijoje (1,11 institucijos), mažiausiai – Estijoje (0,33 institucijos) ir Latvijoje (0,47 institucijos).

Taigi išsilavinimo požiūriu naujosios ES šalys narės net lenkia 15 ES valstybių, kur mažiausiai vidurinį išsilavinimą (2002 m. duomenimis) turėjo vos 64,6% 25–64 amžiaus tarpsnio gyventojų.

Naujų technologijų įtaka ekonomikai ir darbo jėgai yra akivaizdi: kuriami nauji produktai ir paslaugos, mažinamos gamybos išlaidos, tobulinami darbo procesai ir t. t. Naujų technologijų ir mokslinių tyrimų lygį regione rodo per metus išduotas patentų skaičius. Šiuo požiūriu visas nagrinėjamas valstybes gerokai lenkia Vengrija, kur išradėjams išduotų patentų skaičius, tenkantis 100 000 gyventojų, siekia 41, tai yra 20 kartų geresnis rezultatas nei Lietuvos, kur 100 000 gyventojų 2001 m. teko vos 2 patentai. Situacija gana grėsminga beįsitraukiant į bendrą Europos Sąjungos rinką, kur 15-os ES valstybių šio rodiklio vidurkis 2001 m. siekė 161 patentą 100 000 gyventojų. Nors Vengrija ir pirmauja šioje srityje, ji toli gražu dar nepasiekė ES vidurkio.

Tyrimų ir technologijų srityje Lietuva atsilieka nuo kitų valstybių praktiškai visais nagrinėtais aspektais: mažiausiai nuo šalies BVP skiriama lėšų tyrimams ir technologijoms, mažiausias šioje srityje dirbančių žmonių skaičius. Lietuvoje šiuo metu daug vilčių dedama į galimybę naudotis kitų šalių sukauptu patirtimi ir žiniomis, integruojantis į ES. Lietuvos padėtis yra panaši į kitų pereinamojo laikotarpio šalių, kur technologiniai procesai prasidėjo vėliau. Technologinė pažanga, perimant žinias iš išsivysčiusių šalių, yra pagrindinis tokių šalių augimo mechanizmo veiksnys. Tai akivaizdu, kai pramonė yra gana įvairi, kad galėtų skatinti naujoves susiejant viena kitą papildančias veiklas. Vyrauja nuomonė, kad būtina regionų plėtros sąlyga yra mokslo ir ūkio suartėjimas, palaikant ryšį tarp mokslinių tyrimų ir

jų rezultatų gavėjų. Naujoms technologijoms kurti reikia gana daug lėšų, tai pasiteisina tik tada, kai tyrimų rezultatais naudojasi įmonės ir visuomenė.

Lietuva, nors ir negali pasigirti turtingais gamtos ištekliais, natūraliais energijos šaltiniais, tačiau turi pakankamą intelektinį potencialą naujoms technologijoms plėtoti. Specialieji informacijos ir technologijų parkai arba šios paskirties įmonių plėtra esamuose ar kuriamuose mokslo technologijų parkuose galėtų padėti kurti šalies regionų plėtros informacinę infrastruktūrą.

Apibendrinus gautus rezultatus žmonių išteklių plėtros aspektu, paaiškėjo, kad mažiausiai balų surinko, taigi daugiausiai kvalifikuotų ir išsilavinusių žmonių turi Čekija, surinkusi 28,5 balo, bei Slovėnija (30,5 balo). Daugiausiai šia sritimi turėtų susirūpinti Lietuvos (42 balai) ir Lenkijos (39,5 balo) valdžios institucijos.

3. Gamybos sektorius. Vertinant regionų gamybos sektorių, kreipiamas dėmesys į regiono finansinę situaciją, pagrindinių ūkio veiklos sektorių (pramonės, prekybos, paslaugų, statybos, žemės ūkio) plėtrą.

Nagrinėjant regionų finansinę būklę, atsižvelgiama į valstybės biudžeto išlaidas, pajamas, balansą, skolą, tiesioginių užsienio investicijų dydį vienam gyventojui ar procentą nuo šalies BVP.

2002 m. daugiausiai biudžeto išlaidų teko Slovėnijos (2466,32 €/vienam gyventojui) ir Čekijos (2134,10 €/vienam gyventojui) gyventojams, mažiausiai – Latvijos (958,27 €/vienam gyventojui) ir Lenkijos (873,16 €/vienam gyventojui) gyventojams. Vertinant bendrą regionų finansinę situaciją, išsiskiria Slovakijos biudžeto balanso rezultatas, kuris yra perteklinis ir sudaro net 10,2% nuo šalies BVP. Tokį rezultatą galėjo lemti arba nesugebėjimas planuoti savo išlaidų, arba tiesiog valstybė surinko neplanuoti daug pajamų. Kadangi stojant į ES didelis dėmesys buvo skiriamas valstybės finansų balansui, toks rezultatas bus įvertintas kaip neigiamas aspektas valstybės finansams.

Nykstant laisvo kapitalo judėjimo barjerams, plečiantis bendradarbiavimui vis svarbesnės tampa tiesioginės užsienio šalių investicijos. Vertinant naujų ES šalių narių rodiklius, tiesioginės šalių užsienio investicijos į Čekijos ūkį lenkia kitų valstybių rodiklius, tiek lyginant investicijų dydį, tenkantį vienam gyventojui, tiek kaip lyginamąją dalį nuo šalies BVP. Nors jau 1991 m. tarptautinės kompanijos pradėjo investuoti į Lietuvos ūkį, nepaisydamos ekonomikos nestabilumo ir didelės rizikos, tačiau jos padėtis šiuo požiūriu, lyginant su kitomis valstybėmis, nėra labai gera. 2002 m. vienam lietuviui tenka tik 1149,75 dolerių tiesioginių užsienio investicijų. Tai pats žemiausias rezultatas.

Apibendrinant finansinę situaciją galima daryti išvadą, kad geriausiai finansinę sistemą yra sutvarkiusios Čekijos (12 balų) valdžios institucijos, prasčiausiai – Latvijos (38,5 balo) ir Lietuvos (31 balas).

Atsižvelgiant į parduotos pramonės produkcijos apimtį, iš kitų nagrinėjamų valstybių gerokai išsiskyrė Čekija, kurios pramonės produkcijos apimtį 2001 m. vienam gyventojui sudarė 7353,77 eurų, kas beveik 6 kartus viršija Latvijos (1189,13 €/vienam gyventojui) rezultatus. Čekija ženkliai lenkia kitas valstybes tiek

prekybos, tiek statybos srityse. Vertinant ūkio veiklas gerokai atsilieka Lietuva – prekybos, statybos ir paslaugų srityse, Latvija, Estija ir Slovakija – plėtojant žemės ūkio veiklą.

Regioną veiksmingai sustiprinti gali tik darni ekonomika, kurią įgyvendinti galima daugiau naudojantis vietiniais ištekliais, didinant vidaus apyvartą regiono viduje, gerinant kolektyvinį pasitikėjimą tarp skirtingų socialinių grupių. Taigi apibendrinant naujų ES šalių narių gamybinio sektoriaus plėtrą, galima teigti, kad tarp kitų valstybių pirmauja Čekija (70 balų) ir Slovėnija (92 balai), atsilieka Latvija (130 balų) ir Lietuva (129,5 balo).

Pirmojoje lentelėje pateiktos probleminės sritys ir nustatyti regionai, turintys pranašumų ir silpnų vietų konkrečiose srityse. Apibendrinant vertinimą, apimančią bendrųjų rodiklių ir išsamesnės ekonominės veiklos sudedamųjų dalių analizę, galima daryti išvadą, kad regioninė politika pirmiausiai turėtų būti nukreipta į Lietuvos (392 balai) ir Latvijos (384 balai) socialinės-ekonominės padėties gerinimą ir skirtumų, lyginant su kitomis valstybėmis, mažinimą. Čekijos ir Slovėnijos nagrinėtų sričių pranašumai galėtų būti nukreipti atsiliekančių valstybių socialinei-ekonominei plėtrai skatinti.

Europos Sąjungos regioninė politika suprantama kaip bendresnės struktūrinės politikos dalis. Struktūrinė politika – tai teisinių, administracinių ir ekonominių priemonių, padedančių racionaliau išdėstyti gamybinės jėgos ir suvienodinti gyvenimo lygį, kompleksas. ES įvesta bendra teritorijos skirstymo į regionus sistema NUTS, per kurią įgyvendinama ES regioninė politika. ES regioninė politika remiasi 4 tarpusavyje susijusiais principais: partnerystės, programavimo, koncentravimo, papildomumo. ES regioninė politika įgyvendinama per Europos regioninės plėtros, Europos socialinį, Europos žemės ūkio orientavimo ir garantijų, Sanglaudos fondus, taip pat pasitelkiant Bendrijos iniciatyvas, sektorines (Finansinis instrumentas žuvininkystei remti, Transeuropinis tinklas, Euratom paskolos ir garantijos, kiti) ir horizontalias priemones (Europos investicinis bankas, Europos investicinis fondas, kiti). Europos Sąjungos plėtra turės įtakos ne tik šalių narių regioninei, bet ir pretenduojančių tapti narėmis šalių plėtrai. Siekdamos įstoti į ES šalys kandidatės turi imtis atitinkamų priemonių, kad galėtų naudotis Struktūrinių fondų parama. Taigi visų pirma būtina plėtoti regioninę politiką, įgyvendinti numatytas priemones.

Regionų plėtros skatinimo priemonės yra dvejopos: tiesioginio ir netiesioginio poveikio. Labiausiai paplitusios tiesioginio skatinimo priemonės: lengvatinio kreditavimo sistemos; subsidijos kapitalinei statybai; darbuotojų parengimo ar perkvalifikavimo išlaidų padengimas; išlaidų, susijusių su gamybos pajėgumų perkėlimu, kompensavimas; mokesčių lengvatos, kartais visiškai atleidimas nuo mokesčių tam tikram laikotarpiui; pagreitinamos amortizacijos taikymas; transportavimo, elektros energijos tarifų mažinimas ir pan. Greta tiesioginės ekonominės paramos, taikomos netiesioginės paramos priemonės. Tai specialios vyriausybės vykdomos atsiliekančių regionų plėtros programos, pagal kurias statomi

infrastruktūros objektai (ypač magistraliniai keliai), moksliniai pramoniniai kompleksai (mokslo ir technologijų parkai, inkubatoriai ir pan.), kuriamos valstybinės

įmonės, duodami stambūs valstybiniai užsakymai tuose regionuose įsikūrusioms įmonėms ir pan.

1 lentelė

Trūkumų ir privalumų nustatymas

Trūkumų turintys regionai		Privalumų turintys regionai
LIETUVA, LATVIJA	Bendri rodikliai	ČEKIJA, SLOVĖNIJA
Slovakija, Lenkija	Darbo jėga, užimtumas, nedarbas	Čekija, Slovėnija
Lietuva, Estija	Bendri socialiniai	Čekija, Slovakija, Slovėnija
Latvija, Lenkija	Bendri ekonominiai	Čekija, Vengrija
Lietuva, Latvija	Bendri demografiniai	Čekija, Slovakija
LIETUVA, LATVIJA	Ekonominės veiklos sudedamųjų dalių rodikliai	ČEKIJA, SLOVĖNIJA
<i>Lenkija, Estija</i>	<i>Bazinė infrastruktūra</i>	Čekija, Vengrija
Lenkija, Slovėnija	Transportas	Čekija, Slovakija, Vengrija
Lietuva, Lenkija	Telekomunikacijos, energetika, vandentiekis	Čekija, Slovėnija
Čekija, Estija	Gamtosaugos infrastruktūra	Lietuva, Latvija
Lenkija, Slovėnija	Socialinė infrastruktūra	Čekija, Lietuva
<i>Lietuva, Lenkija</i>	<i>Žmonių išteklių</i>	<i>Čekija Slovėnija</i>
Vengrija, Slovėnija	Išsilavinimas, profesinis mokymas ir kvalifikacijos kėlimas	Latvija
Lietuva, Latvija	Tyrimų atlikimas, technologijų tobulinimas	Čekija, Slovėnija
<i>Latvija, Lietuva</i>	<i>Gamybos sektorius</i>	<i>Čekija, Slovėnija</i>
Latvija, Lietuva	Finansai	Čekija, Slovakija, Slovėnija
Latvija, Lenkija	Pramonė	Čekija, Slovėnija
Lietuva, Estija	Prekyba	Čekija, Lenkija
Lietuva, Lenkija	Paslaugos	Estija, Slovėnija
Lietuva, Vengrija	Statyba	Čekija, Slovėnija
Latvija	Žemės ūkis	Vengrija, Čekija
LIETUVA, LATVIJA	GALUTINIS ĮVERTINIMAS	ČEKIJA, SLOVĖNIJA

Regioninės politikos įgyvendinimo vertinimo modelis yra principinis ir kiekvienu atveju priklauso nuo nacionalinių iniciatyvų arba valstybės vaidmens, t. y. nuo valdžios institucijų plėtros politikos. Regioninės politikos įgyvendinimo vertinimas atliekamas trim etapais:

1) esamos regionų socialinės-ekonominės padėties vertinimas;

2) regioninės politikos priemonių numatymas;

3) regioninės politikos įgyvendinimo vertinimas.

Regionų socialinės-ekonominės padėties vertinimas turėtų būti atliekamas periodiškai, kad regioninės politikos priemonės būtų galima nukreipti į tuos regionus,

kuriems jų labiausiai reikia. Periodiškai atliekamas esamos situacijos vertinimas leidžia kontroliuoti lėšas, kurios skiriamos regionų ekonominei ir kitų sričių darbiai plėtrai.

Išvados

Atlikus socialinės-ekonominės padėties vertinimą, apimančią bendrųjų rodiklių ir išsamesnės ekonominės ES šalių kandidačių veiklos sudedamųjų dalių analizę, galima daryti išvadą, kad regioninės politikos priemonės pirmiausiai turėtų būti nukreiptos į Lietuvos (393 balai)

bei Latvijos (385 balai) socialinės-ekonominės padėties gerinimą, skirtumą, lyginant su kitomis valstybėmis, mažinimą. Čekijos ir Slovėnijos pranašumai nagrinėtose srityse galėtų būti nukreipti atsiliekančių valstybių socialinei ir ekonominei plėtrai skatinti. Nuo įstojimo į ES dienos Lietuva gali naudotis ES struktūrinių fondų parama socialinei ir ekonominei plėtrai finansuoti. Viena pagrindinių prielaidų Lietuvai tapus Europos Sąjungos nare gauti ES struktūrinių fondų paramą yra parengti ir su Europos bendrijų Komisija suderinti Lietuvos Respublikos Bendrąjį programavimo dokumentą (BPD), kuriame būtų pateikta visa būtina informacija, kur ir kaip Lietuvoje žadama investuoti struktūrinių fondų lėšas.

Atsižvelgiant į Bendrajame programavimo dokumente numatytus Lietuvos socialinės ir ekonominės plėtros prioritetus ir priemones, kurias įgyvendinant bus naudojama ES parama, taip pat įvertinant atlikto tyrimo rezultatus, kad būtų užtikrinta Lietuvos ūkio plėtra, siūlome įgyvendinti regioninės politikos priemones, nukreiptas į infrastruktūros, žmonių išteklių ir gamybinio sektoriaus plėtrą. Remiantis preliminariu Europos Komisijos lėšų paskirstymu Lietuvai 2004–2006 m., numatoma skirti 1,73 mlrd. eurų finansinė parama. Parama per ES struktūrinius fondus ir Sanglaudos fondą sudarytų 607 mln. eurų. Įmokos per PHARE, ISPA ir SAPARD fondus sudarytų 303 mln. eurų. Regioninės plėtros instrumentų (ES struktūrinių fondų, Europos bendrijų iniciatyvų, sektoriinių ir horizontaliųjų priemonių ir kita parama) ir įgyvendintų priemonių (tiesioginio ir netiesioginio poveikio) įtaka galės būti vertinama tik po kelerių metų. Investicijos į verslo, žmonių išteklių, infrastruktūros plėtrą gali daryti didelę įtaką regionų ir savivaldybių socialinei, ekonominei plėtrai.

Gauta 2004 10 15

Pasirašyta spaudai 2005 10 05

Spausdinti rekomendavo: doc. E. Bartkus,
prof. V. Gronskas, prof. V. Kučinskas

Literatūra

- Auštrevičius, P. (2003). Lietuvos interesai Europos Sąjungos politikų raidos fone. *Europos Sąjunga – 2004L iššūkiai, procesai ir Europos studijos*. Tarptautinės mokslinės konferencijos pranešimų medžiaga, 1 knyga. Kaunas: Technologija, p. 9–16.
- Agenda (2000). Komisijos nuomonė apie Lietuvos paraišką narystei Europos Sąjungoje, p. 76.
- Apie regioninę politiką [interaktyvus]. Vilnius: Nacionalinė regionų plėtros agentūra [žiūrėta 2004 m. gegužės 19 d.]. Prieiga internete: <http://www.nrda.lt>
- CANSTAT Statistical Bulletin. (2003). Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės [žiūrėta 2004 m. gegužės 19 d.]. Prieiga internete: [http://www.std.lt/web/main.php?locale=lt_LT&catalog_id=&obj=publicationsClientCat&catalog=ICatalogue&action=subscriptionShowFull&subscription\[subscr_id\]=1475](http://www.std.lt/web/main.php?locale=lt_LT&catalog_id=&obj=publicationsClientCat&catalog=ICatalogue&action=subscriptionShowFull&subscription[subscr_id]=1475)
- Cuddy, M. (1998). Ekonominės plėtros strategija Lietuvai: veiksniai ir galimybės. Nacionalinis Airijos universitetas Gahvay, p. 51.
- Čiburienė, J. (2003). Monetary Policy and its Transmission Mechanism in EU Accending Countries. *Europos Sąjunga – 2004L iššūkiai, procesai ir Europos studijos*. Tarptautinės mokslinės konferencijos pranešimų medžiaga, 1 knyga. Kaunas: Technologija, p. 42–47.

Damašienė, V., Butkus, M. (2003). Regiono įmonių veiklos vertinimo metodologiniai aspektai. *Ekonomika ir vadyba*. Tarptautinės mokslinės konferencijos pranešimų medžiaga, 2 knyga: *Ekonomikos teorijos aktualijos ir praktikos realijos*. Kaunas: Technologija, p. 40–42.

Lietuvos bendrasis programavimo dokumentas. (2004). Lietuvos Respublikos finansų ministerija. Vilnius [žiūrėta 2004 m. gegužės 20 d.]. Prieiga internete: [http://www.finmin.lt/web/stotis_inf.nsf/0/2BE9460C921F0F89C2256E23002F8314/\\$File/2004-preliminarus.zip](http://www.finmin.lt/web/stotis_inf.nsf/0/2BE9460C921F0F89C2256E23002F8314/$File/2004-preliminarus.zip)

Lietuvos bendrojo programavimo dokumento priedas. (2004). Lietuvos Respublikos finansų ministerija. Vilnius [žiūrėta 2004 m. gegužės 21 d.]. Prieiga internete: [http://www.finmin.lt/notes_images/web/stotis_inf.nsf/0/DC8DF1F21540DBC6C1256D2C004B0D66/\\$File/PC.doc](http://www.finmin.lt/notes_images/web/stotis_inf.nsf/0/DC8DF1F21540DBC6C1256D2C004B0D66/$File/PC.doc)

Lietuvos ekonominė ir socialinė raida. (2004). Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės [žiūrėta 2004 m. gegužės 9 d.]. Prieiga internete: http://www.std.lt/uploads/pdf/LESR_0402_01

Lietuvos integracijos į ES finansinių, ekonominių ir socialinių pasekmių susistemimas ir analizė. (2002). Europos komitetas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės. Vilnius [žiūrėta 2004 m. gegužės 3 d.]. Prieiga internete: <http://www.euro.lt>

Lietuvos Respublikos regioninės plėtros įstatymo pakeitimo įstatymas. (2002). Gruodžio 10 d., Nr. IX-1285, 1 skyrius, 2 straipsnis [interaktyvus]. Lietuvos Respublikos Seimas. Vilnius [žiūrėta 2004 m. balandžio 24 d.]. Prieiga internete: <http://www3.lrs.lt/cgi-bin/preps2?Condition1=197711&Condition2=>

Regionų ekonomikos plėtotos strategija. Ilgalaikė Lietuvos ūkio (ekonomikos) plėtotos iki 2015 metų strategija. (2002). [Interaktyvus]. Vilnius: Lietuvos Respublikos ūkio ministerija [žiūrėta 2004 m. gegužės 2 d.]. Prieiga internete: <http://www.ekm.lt/files/Docs/Ilgalaikis/11.%20Regionu%20ekonomikos%20pletotes%20strategija.doc>

Šiupšinskas, S. *Savivaldybės Lietuvos regioninės politikos kontekste* [žiūrėta 2004 m. gegužės 4 d.]. Prieiga internete: http://smc.logincee.org/library_full.asp?LD_ID=6007&TargetLangCode=LT

SMEs in Europe – Candidate Countries. Detail Tables. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities. (2003). [Žiūrėta 2004 m. gegužės 9 d.]. Prieiga internete: <http://europa.eu.int/comm/eurostat/Public/datashop/print-product/EN?catalogue=Eurostat&product=KS-CJ-04-001-N-EN&mode=download>

Statistical Yearbook on Candidate Countries. (2003). Panorama of the European Union, Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities [žiūrėta 2004 m. gegužės 16 d.]. Prieiga internete: <http://europa.eu.int/comm/eurostat/Public/datashop/print-catalogue/EN?catalogue=Eurostat&product=KS-AG-03-001-N-EN>

Statistics on Science and Technology in Europe Part 1 and Part 2. (2003). Panorama of the European Union, Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities [žiūrėta 2004 m. gegužės 9 d.]. Prieiga internete: <http://europa.eu.int/comm/eurostat/Public/datashop/print-catalogue/EN?catalogue=Eurostat&product=KS-57-03-104-N-EN>

Working for the regions [interaktyvus]. Brussels: European Communities [žiūrėta 2004 m. gegužės 20 d.]. Prieiga internete: http://www.europa.eu.int/comm/regional_policy/intro/regions8_en.htm

THE METHODOLOGY OF EVALUATION OF ACHIEVEMENTS IN REGIONAL POLICY

Akvilė Kilijonienė, Žaneta Simanavičienė

Summary

The subject of the article is the evaluation of achievements in regional policy in the content of European Union. As regional policy is under way in Lithuania, the problem of how to evaluate achievements both from

social and economic perspective in regional policy still exists. That is why the topic is so important for successful economic and social development in the country, and the problem needs to be addressed properly. Without common approach as to evaluating progress and development based on integral indices and calculus as well as the authentic source of information, there is always room for subjectivity. Integration into European Union accelerates to solve the difficulties of regional policy in Lithuania. To pay attention to the regions – is constant part of the policy of European Union countries. The article focuses on working out an effective evaluation method, which could be applied to achieve reliable results and would be effective in solving problems of regional development.

The goal of the article is to analyze problems concerning the realization of regional policy and to provide an effective evaluation method. To achieve the goal, the concept of the region is defined, the problems regarding the formation of regional policy in Lithuania are tackled, and to represent the concept of the EU regional policy and evaluation of implementation of regional policy in EU – countries-candidates is also included.

The following methods of research have been used: the analysis of scientific literature, law documents and statistic data. There are 3 steps in evaluating regional policy: the evaluation of the social – economic situation, the identification of the weak and strong points in the region as well as prospects of the means of the government's policy.

There is a lot of controversy over the notion *regional policy*. The fact that scientists have not settled their arguments over the notion is a clear indication that the issue is important in many poor or even developed countries. We should speak about regional policy in case the government patronizes certain regions while other regions are in a state of neglect. Social, political, economic and ecological development in a region is concurrent with regional policy, which takes forms of prognostication, programming and planning.

A country suffering from depression prefers regional policy, which is oriented to economical development, that is, the growth of economy. Once a certain level of

the growth in economy has been achieved, the priority becomes elimination of differences in the regions.

The aims and goals of regional policy could be grouped by two criterions: regional solidity and regional oneness. The aims and goals of regional policy have been changed in many countries and serve as the means of economic development of the whole country.

Strategies, which serve the formation of regional policy, are: regional policy oriented to market, regional policy oriented to equalization of the living standards and regional policy oriented to regions neighboring other countries. The formation of regional policy is based on the principles of differentiation, the quality of life and rational use of resources.

This policy is implemented in virtue of two strategies of regional development – the one is oriented to encourage the growth of economy, and the other targets elimination of regional differences in the country. The main strategy of regional development is to establish institutions, change financial infrastructure and implement the regional policy, which would guarantee permanent and balanced development.

There are two ways how to stimulate regional development: direct and indirect. National policy, juridical system, etc. are the key elements in the successful implementation of regional policy.

Problems of differences in regions can be solved by application of three approaches. The first approach is based on the strengths of free market economy. The second approach is based on effective and appropriate use of the means of regional development. The third approach seeks to stimulate the growth in every sphere of country's economy where the competitive conditions are maintained.

There are 3 steps in evaluating regional policy: the evaluation of the social – economic situation, the identification of the weak and strong points in the region as well as prospects of the means of the government's policy.

The evaluation of implementation of regional policy could be evaluated after several years, when means and instruments of the regional policy will be realized and it becomes possible evaluating their influence effect.